Epäviralliset työllisyys-, sosiaali- ja tasa-arvoministerien kokoukset Varsovassa 14.-16.4.2025

Epäviralliset työllisyys-, sosiaali- ja tasa-arvoministerien kokoukset 14.-16.4.2025

Kokouksissa käytiin keskustelut

- digitalisaatiosta ja algoritmeista työelämässä,
- maahanmuuttajien kotouttamisesta,
- hoivavastuiden jakautumisesta sukupuolten kesken,
- sukupuolten eriarvoisuudesta digiympäristössä sekä
- kaikkia suojelevasta yhdenvertaisuuspolitiikasta.

Keskusteluissa korostui kansallisen ja/tai EU-tason lainsäädännön ja sen toimeenpanon merkitys kaikkien käsiteltyjen teemojen suhteen. Kaikilla kansalaisilla on juridisesti yhtäläiset oikeudet ja mahdollisuudet käsiteltyjen teemojen suhteen.

Lainsäädännön toimeenpanoon liittyy kuitenkin runsaasti haasteita, erityisesti tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Viranomaisten lisäksi työmarkkinajärjestöt, kansalaisjärjestöt sekä tutkimuslaitokset ja datan kerääjät ovat keskeisessä asemassa tilanteen parantamiseksi.

Keskustelujen yhteydessä 18 maata ilmaisi huolensa Unkarin HLBTIQ-kulkueita rajoittavasta lainsäädännöstä.

Komissio sai keskusteluista valtavasti aineksia työhönsä ja työohjelmansa toimeenpanoon.

Kokouksissa juhlistettiin myös 30 vuotta täyttänyttä Pekingin tasa-arvojulistusta, allekirjoitettiin Puolan, Tanskan ja Kyproksen EU-puheenjohtajuustrion yhteinen tasa-arvojulistus sekä esiteltiin EU-rahoitteinen selvityshanke romaneihin kohdistuvan virheinformaation jakamisesta yhteinen.

Ukrainan toimivaltainen ministeri osallistui kokoukseen erityisvieraana niin sisällöllisesti kuin symbolisesti merkittävällä tavalla.

Digitalisaatio ja algoritmit työelämässä

Puheenjohtajan alustuksen saattelemana tarkasteltiin digitalisaation mahdollisuuksia ja haasteita työelämässä, ihmisen ja algoritmien suhdetta. Istunnon lähtökohtana oli se, että algoritmit eivät saa itsenäisesti ja omaehtoisesti määrittää digitalisaation etenemisen muotoja ja sisältöjä ja että uudessakin tilanteessa on turvattava työntekijöiden oikeudet ja ihmisarvo. Keskustelussa pohdittiin erityisesti työmarkkinavuoropuhelun ja EU-oikeuden merkitystä muuttuvassa työmarkkinatilanteessa.

Komission varapuheenjohtaja Roxana Minzatu korosti puheenvuorossaan EU-lainsäädännön ja -aloitteiden merkitystä, esimerkkeinä työelämän tasapainodirektiivi, tekoälyasetus, työsuojelulainsäädäntö,

alustatyödirektiivi ja tuleva laadukkaiden työpaikkojen tiekartta-aloitetta. Tekoälyyn liittyvinä haasteina hän mainitsi lisääntyvän syrjintäriskin, työntekijöiden yksityisyyden loukkaukset, psykososiaalisen ylikuormituksen ja työntekijöiden liioitellun valvonnan. Hän korosti, että on tärkeää turvata työntekijöiden osallistuminen itseään koskevan päätöksentekoon sekä työmarkkinavuoropuhelun jatkuvuus.

Kokouksen kutsuvieraat – kansainvälinen työjärjestö, Euroopan parlamentti, EU-tason työmarkkina- ja edunvalvontajärjestöt, EU:n talous- ja sosiaalikomitea – korostivat puheenvuoroissaan erityisesti perusoikeuksien, etiikan, ihmislähtöisyyden työmarkkinavuoropuhelun, työsuojelulainsäädännön sekä yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon turvaamisen merkitystä tekoälyperusteisessa työelämässä.

Jäsenvaltiotkin korostivat puheenvuoroissaan erityisesti seuraavaa:

- Oikein käytettyinä tekoäly ja digitalisaatio lisäävät tuottavuutta, tehokkuutta, kilpailukykyä ja innovaatioita.
- On tärkeää turvata ihmislähtöinen, työntekijöiden oikeudet ja työolot turvaava tekoälyperusteinen työelämä; ihmisen tulee johtaa koneellistumista, sitä ei voi antaa koneen itsensä tehtäväksi.
- Työntekijöille on tärkeää taata mahdollisuus kehittää digitaalista osaamistaan ja lukutaitoaan; näin tekoäly hyödyttää parhaiten kaikkia toimijoita ja tuottavuuden kasvua.
- Tekoälyyn ja digivälineisiin perustuvan työntekijöiden valvonnan tulee olla läpinäkyvää ja lainsäädäntöä kunnioittavaa.
- Työntekijöiden on saatava osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon ja työolojen kehittämiseen; työmarkkinavuoropuhelu on tässä suhteessa erityisen tärkeää.
- Lähtökohtaisesti olemassa oleva EU-lainsäädäntö (työsuojelulainsäädäntö, alustatyödirektiivi, tekoälyasetus) tarjoaa hyvän perustan työelämän tekoälykysymysten käsittelemiseksi; jotkut näkevät tarvetta olemassa olevien sääntöjen hienosäädölle ja/tai uuden lainsäädännön (psykososiaalinen kuorma, oikeus olla saavuttamattomissa, etätyö) hyväksymiselle.

Suomi muistutti puheenvuorossaan digitalisaation valtaisasta merkityksestä työelämässä. Muiden työmarkkinakysymysten tavoin myös digitalisaatiosta keskustellaan Suomessa työmarkkinajärjestöjen kanssa ja kesken. Tekoälykysymystä ei ole vielä otettu täysin haltuun työmarkkinoilla, muun muassa turvallisuuden, luottamuksen ja läpinäkyvyyden näkökulmasta. Onkin tärkeää jatkaa työmarkkinavuoropuhelua aiheesta ja turvata työntekijöiden osaaminen ja osallistaminen digivälineiden kehittämiseen. Asiaa käsiteltäneen valmisteilla olevassa työn laatua ja tuottavuutta käsittelevässä strategiassa. EU-lainsäädännön Suomi arvioi olevan varsin kattavaa aiheen osalta.

Puheenjohtaja veti keskustelun yhteen korostaen, että teema edellyttää sääntelyä, mikä ei kuitenkaan yksiselitteisesti viittaa vain lainsäädäntöön. Huomiota on kiinnitettävä digitalisaatioon prosessina ja työelämän laatukysymyksiin. Monessa suhteessa on kyse olemassa olevan sääntelyn asianmukaisesta toimeenpanosta. Uudessa tilanteessa tarvitaan suunnannäyttäjiä. Työmarkkinajärjestöt ovat luonnostaan sellaisia. Työntekijöiden asianmukaisen osaamisen turvaaminen on tärkeää.

Maahanmuuttajien kotouttaminen

Keskusteltiin puheenjohtaja alustuksen saattelemana maahanmuuttajien sitouttamisesta yhteiskuntaan ja työmarkkinoille. Lähtökohtaisesti digivälineet helpottavat maahanmuuttoon liittyvää valvontaa ja hallinnointia. Samalla on tärkeää pohtia suhtautumista maahanmuuttajista koostuvien rinnakkaisyhteisöjen muodostumiseen jäsenvaltioissa. Onnistunut maahanmuutto tukee talouskasvua ja innovaatioita ja vahvistaa EU:n kilpailukykyä. Keskustelussa keskityttiin erityisesti maahanmuuton suhteeseen sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen ja kansalliseen identiteettiin sekä työmarkkinaosapuolten rooliin maahanmuuttajien työllistämisessä.

Komissio totesi puheenvuorossaan maahanmuuton tarjoavan resursseja EU:ssa vallitsevaan ja pahenevaan työvoimapulaan sekä kilpailukykyhaasteisiin. Samalla maahanmuuttajien työllisyysasteet ja tulotaso ovat selkeästi kantaväestöä alhaisemmat. Maahanmuuttajanaisten tilanne on erityisen ongelmallinen. Maahanmuuttajat kokevat työmarkkinoilla syrjintää, eikä suuri osa heistä edes työskentele koulutustaan vastaavissa tehtävissä. EU:n pätevyysvälineet, osaamiskartoitusjärjestelyt, osaamisunionialoite, osaamispooli, rasismin vastainen toimintaohjelma sekä EU-rahastot tukevat maahanmuuttajien osaamisen tehokkaampaa hyödyntämistä sekä yhteiskunnallista sitouttamista.

Kokouksen kutsuvieraat – Euroopan parlamentti, talous- ja sosiaalikomitea, sosiaalisen suojelun komitea, työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen eurooppalaiset kattojärjestöt - korostivat perusoikeuksia, yhdenvertaisuutta ja syrjinnän torjuntaa, kotouttamispolitiikan välineitä (koulutus, erityispalvelut, asuntopolitiikka) sekä holistista lähestymistapaa maahanmuuttopolitiikan lähtökohtina. Samalla ne tunnustivat, että kotoutumiseen liittyy haasteita; se ei tapahdu itsestään vaan kaksisuuntaisen prosessin myötä. Eurooppalaisen työvoimapulan näkökulmasta maahanmuutto on välttämätöntä. Samalla on vältettävä maahanmuuttoon oleellisesti liittyvä alipalkkaaminen ja työoloriskit. Ukrainalaisten integroimista eurooppalaisille työmarkkinoille pidettiin menestystarinana.

Jäsenvaltiot korostivat puheenvuoroissaan erityisesti seuraavaa:

- Maahanmuutto on tarpeen ja melkein välttämätöntä väestön ikääntymisen ja työvoimapulan olosuhteissa.
- EU-maissa on myös omia käyttämättömiä työvoimaresursseja.
- Maahanmuuttajien oikeudenmukaiseen ja yhdenvertaiseen kohteluun sekä kotouttamiseen on tärkeää panostaa erityisesti kielenopetuksen, työllisyyspolitiikan, kasvatuksen, peruspalveluiden ja koulutuksen keinoin sekä asianmukaisia erityispalveluita luomalla.
- Maahanmuuttoon ja maahanmuuttajien kotouttamisen liittyy suuria haasteita, mukaan lukien turvattomuuden ja yhteiskunnallisen levottomuuden lisääntyminen sekä gettoutuminen.
- Maahanmuuttoon liittyy voimakkaita kielteisiä, ilmiötä vastustavia asenteita ja tunteita, rasismi ja ennakkoluulot mukaan lukien.
- Maahanmuuttajat muodostavat varsin heterogeenisen ryhmän, jonka suhteen on vaikeaa tehdä yleistyksiä.
- On torjuttava maahanmuuttoon liittyvää ihmiskauppaa, työolojen huononemista ja alipalkkaamista.
- Maahanmuuttajien kotouttaminen sujuu parhaiten laaja-alaisella, kaikki keskeiset toimijat kuten viranomaiset, työmarkkinajärjestöt ja kansalaisyhteiskunnan kattavalla yhteistyöllä.
- EU-rahastoilla on suuri merkitys maahanmuuttajien kotouttamistoimenpiteissä.

Valtiosihteeri Laura Rissanen korosti Suomen puheenvuorossa työn merkitystä kotouttamisen perustana. Suomessa maahanmuuttajat pyritään ohjaamaan työelämään. Kansallisten kielten ja kulttuurin opetus ovat kotouttamisen keskeisiä välineitä. Maahanmuuttajilta odotetaan omaa aktiivisuutta sekä vastuunkantoa. Naismaahanmuuttajien tilanteeseen kiinnitetään erityistä huomiota. On tärkeää, että kaikki asianmukaiset tahot, kansalaisyhteiskunta mukaan lukien, toimivat yhteistyössä kotouttamisen onnistumiseksi.

Puheenjohtaja veti keskustelun yhteen muistuttamalla, että EU:ssa ja sen jäsenvaltioissa laillisten maahanmuuttajien asema on lainsäädännön suojaama. Maahanmuuttajien kouluttaminen ja osallisuuden turvaaminen edellyttää kuitenkin erityisponnisteluja. Maahanmuuttovastaista populismia torjutaan tehokkaimmin, kun yhteiskunnat ovat vakaita, turvallisia, sosiaalisesti eheitä sekä taloustilanteeltaan tasapainoisia. Kunkin jäsenvaltion tilanne on omanlaisensa; jäsenvaltiot ovat suurelta osin toimivaltaisia ja vastuullisia omien ratkaisujensa suhteen. On tärkeää turvata maahanmuuttajien vastuiden

ja oikeuksien tasapainoinen toteutuminen sekä kaikkien kansalaisten oikeuksien yhtäläinen kunnioittaminen. Näin EU on vahva, vakaa, kestävä ja turvallinen.

Hoivavastuiden tasa-arvoinen jakautuminen sukupuolten välillä

Puheenjohtajan alustuksen pohjalta keskusteltiin naisten työllistymishaasteista tilanteessa, jossa lapsista ja ikäihmisistä huolehtiminen on käytännössä ensisijaisesti heidän tehtävänään. Naiset joutuvat usein lopettamaan uransa ja työnteon erityisesti, koska päivähoito-, vammais- ja vanhuspalveluita ei ole saatavilla tai riittävästi hoivaa tarvitsevia perheenjäseniä varten. Työurien katkonaisuus on keskeinen syy naisten miehiä alhaisemmalle eläketasolle. Keskustelussa keskityttiin erityisesti ratkaisuihin hoivavastuiden oikeudenmukaisemmaksi jakamiseksi.

Komissio kertoi pitävänsä hoivavastuiden epätasa-arvotilannetta ja sen vaikutuksia sukupuolten työllisyysasteisiin erittäin haasteellisena. Ikääntymiskehityksen myötä tilanne on tulossa aikaisempaakin haastavammaksi. Komission tasa-arvostrategia, palkka-avoimuusdirektiivi, pitkäaikaishoitosuositus ja naisten oikeuksien tiekartta ovat EU-tason toimenpiteitä asiaan puuttumiseksi. Hoiva-alan työvoimapula, siihen liittyvät strategiat ja maahanmuuttostrategiat ovat tärkeitä kehyksiä, joiden kautta sukupuolten työllisyysastekuiluun voidaan puuttua. Myös palkatta hoivaa tuottavat tarvitsevat kattavasti tukea.

Kokouksen kutsuvieraat – työllisyyskomitea, talous- ja sosiaalikomitea, työmarkkina- ja edunvalvontajärjestöjen eurooppalaiset kattojärjestöt – korostivat työmarkkinatasapainon, sukupuolten tasa-arvon ja työllisyysasteiden erojen ja perheiden hyvinvoinnin muodostavan haasteellisen kokonaisuuden. Hoivavastuut ja hoivatyö ovat asian ytimessä, ja niiden merkitys kasvaa väestörakenteen muuttuessa. Hoivapalveluiden ja hoivahenkilöstön lisääminen on välttämätöntä. On ensisijaisen tärkeää kiinnittää huomiota alan työoloihin ja ihmisarvoisuuteen sekä työ- ja perhe-elämän yhteensovittamiseen.

Jäsenvaltiot totesivat puheenvuoroissaan ennen kaikkea, että

- Väestörakenteen vanhetessa hoivatarpeet ja -vastuut ovat lisääntymässä kovaa vauhtia.
- Naiset kantavat valtaosan hoivavastuista, mikä vaikuttaa huomattavasti työmarkkinoiden tasa-arvoon ja eriarvoisuuteen, naisten työllisyysasteet mukaan lukien.
- Tämä epätasapaino selittää naisten miehiä korkeampaa köyhyysastetta ja valtaisia eläke-eroja sukupuolten välillä.
- Päivähoito-, esikoulu-, vammais- ja vanhuspalvelujärjestelyt ovat tarpeellisia ratkaisuja; niiden rahoittaminen ja hoitohenkilöstön saatavuus ovat valtaisa haaste.
- Työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen edellyttää työelämään lisää joustoja (työaika, etätyö, vanhempainvapaat). Työnantajat ja työmarkkinavuoropuhelu ovat keskeisessä asemassa tässä.
- Sosiaaliturvaa, mukaan lukien etuuksien karttuminen ja jakaminen tasapuolisemmin miesten ja naisten välillä, on syytä kehittää edelleen tasa-arvonäkökulmasta.
- Yksinhuoltajaäitien asema on erityisen hauras ja haasteellinen.
- Kaikkien hoivaa tarvitsevien itsenäisyyttä, toimintakykyä ja omatoimisuutta on syytä tukea paitsi ihmisarvoisen elämän myös hoivatarpeiden kehityksen näkökulmasta.
- Kaikkien hoivatyötä tekevien olosuhteisiin ja oikeuksiin tulee kiinnittää huomiota, ja oloja tulee parantaa.
- Ei pidä unohtaa perheiden omia valintoja ja valinnanvapautta; niitä tulee kunnioittaa.
- EU-tasolla on useita välineitä tilanteen parantamiseksi, esimerkiksi EU-rahastot, neuvostot suositukset pitkäaikaishoidosta ja varhaiskasvatuksesta, työelämän tasapainodirektiivi sekä pohdinnat oikeudesta olla tavoittamattomissa.

Valtiosihteeri Rissanen muistutti Suomen puheenvuorossa pitkäjänteisestä työstä tasa-arvon edistämiseksi. Perhevapaat, joustavat työntekojärjestelyt sekä varhaiskasvatus ja hoivajärjestelyt ovat asian ytimessä. Suomessa on maailman joustavimpia työaikajärjestelyjä ja kattavimpia päivähoitojärjestelmiä. Erityistä huomiota kiinnitetään perheiden moninaisuuteen ja erilaisiin tilanteisiin yksinhuoltajaperheistä suurperheisiin. Naiset kantavat yhä suurimman vastuun hoivasta Suomessakin. Perhehoitajien tilanteeseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Puheenjohtaja veti keskustelun yhteen toteamalla, että kaikilla tulisi olla samat oikeudet ja mahdollisuudet työhön ja vastuut perheen hoivassa. On selvää, että tarvitaan hyvin toimivaa ja kattavaa palvelujärjestelmää. Perheet, hoitajat ja vanhemmat tarvitsevat tukea ja apua. Lisäksi tarvitaan asennemuutosta sukupuoliroolien murtamiseksi. Tällä on vaikutusta myös talouskasvuun.

Sukupuolten eriarvoisuus digiympäristössä

Puheenjohtaja alusti keskustelua korostamalla, että on tärkeää turvata digimaailman moninaisuus ja kaikkien vapaa ja turvallinen digiosallistuminen. Internetiin ja algoritmeihin liittyy paljon haasteita, jotka uhkaavat jopa monien mielenterveyttä. Keskustelussa keskityttiin sukupuolistuneen väkivallan ja online-haittojen torjumiseen sekä poikien ja miesten käyttäytymiseen ja asenteisiin digimaailmassa.

Tasa-arvosta vastaava komissaari Hadja Lahbib totesi puheenvuorossaan, että digimaailman tulee olla osallistava. Nykytilanne on kaukana tästä, mitä tulee sukupuolten tasapainoon. Miehet ovat paljon naisia aktiivisempia digimaailmassa; digimaailma on luonut uusia väkivallan muotoja, jotka kohdistuvat ennen kaikkea naisiin ja rajoittavat naisten osallisuutta; tekoälyn käyttämä tietopohja on suurimmalta osalta miesten tuottamaa. EU-tasolla direktiivi naisiin kohdistuvan väkivallan torjumisesta, tekoälyasetus, direktiivi työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisesta sekä naisten oikeuksien tiekartta ovat keskeisiä välineitä tilanteeseen puutumiseksi. Komissaari korosti, että muutoinkin kaikki olemassa olevat oikeudet ovat voimassa ja on turvattava myös digiulottuvuuksissa. On tärkeää taata kaikille riittävä digiosaaminen ja sukupuolten tasapainoinen osallisuus. Häirintää ei voi hyväksyä missään. Komissaari pyysi kaikkia jäsenvaltioita liittymään naisten oikeuksien tiekarttaan sekä osallistumaan tulevan tasa-arvostrategian valmisteluun.

Keskustelun kutsuvieraat – talous- ja sosiaalikomitea, Euroopan tasa-arvoinstituutti EIGE, EU-tason naisjärjestöt – ilmaisivat huolensa sukupuolten välisestä tekoäly- ja digivinoumasta ja sen kielteisistä vaikutuksista tasa-arvoon. Haasteena on, että naiset eivät työskentele digialoilla. Naisiin kohdistuva digiväkivalta ja -häirintä ovat suuri haaste, kuten myös sananvapauden ja yhdenvertaisuuden suhde.

Jäsenvaltiot totesivat puheenvuoroissaan ennen kaikkea seuraavaa:

- Miehet tuottavat huomattavasti naisia enemmän digisisältöjä, mikä on perustana sukupuolivinoumalle digiympäristössä.
- Naiset kohtaavat ja kokevat paljon väkivaltaa, vihapuhetta, seksuaalista häirintää, epäasiallista käytöstä ja turvattomuutta digiympäristössä.
- On kiinnitettävä erityistä huomiota naisten turvallisuuden sekä perus- ja ihmisoikeuksien turvaamiseen digimaailmassa.
- Vihapuheen sekä asenteiltaan tuomittavan kirjoittelun ja sananvapauden suhde on vaikea; ensiksi mainittua tulee torjua tarpeen mukaan vaikka jälkimmäisen kustannuksella.
- Naisille tulee taata erityistä tukea ja tukikeskuksia digiympäristön haasteita silmällä pitäen.
- On syytä toimia edistyksellisten maiden liittoumana ja yhteisenä rintamana tasa-arvon ja naisten aseman edistämiseksi.
- Tarvitaan lisää ja parempaa dataa naisten asemasta ja tasa-arvosta digimaailmassa.
- Miehet ja pojat tarvitsevat asennekasvatusta ja tietoa perinteisten sukupuoliroolien, myrkyllisten asenteiden, naisvihan sekä ääri-ideoiden murtamiseksi, ehkäisemiseksi ja eliminoimiseksi.

- Kaikille pitää tarjota mahdollisuus riittävään digilukutaitoon ja -osaamiseen.
- Tekoälyasetus, direktiivi naisiin kohdistuvan väkivallan torjumisesta, EU-budjetti, tasa-arvounioni, naisten oikeuksien tiekartta, tasa-arvostrategia, Istanbulin sopimus, ILO-190-sopimus ja esteettömyysdirektiivi ovat EU-tason välineitä digitasa-arvon edistämiseksi.

Valtiosihteeri Rissanen korosti Suomen puheenvuorossa naisiin kohdistuvaa väkivaltaa torjuvan direktiivin hyväksynnän olleen merkittävä askel eteenpäin rikosoikeuden näkökulmasta ja laajemminkin. Direktiivi sisältää säädöksiä myös teknologisen väkivallan torjuntaan ja ehkäisyyn. Suomessakin laaditaan toimintaohjelma Istanbulin sopimuksen toimeenpanon puitteissa vuosille 26 - 33. Se kattaa myös digitaalisen väkivallan torjunnan. Suomi pitää tärkeänä aiheen tarkastelun ulottamista miehiin ja poikiin. On tärkeää torjua kielteisiä stereotypisiä asenteita ja haitallista käytöstä digiympäristössä. Digilukutaito, -toimintamallit ja -osaaminen ovat tärkeää. Miehet ja pojat on tärkeää kattaa asianmukaisesti komission tulevassa tasa-arvostrategiassa.

Puheenjohtaja veti istunnon yhteen todeten komission saaneen keskustelusta paljon aineksia tulevaan tasa-arvostrategiaansa. Erityisesti naisiin kohdistuvan väkivallan torjunta, digisisältöjen tuottajien tietoisuuden lisääminen, poikien ja miehien tasa-arvomyönteinen toiminta, kielteisten roolimallien eliminointi sekä laajat yhteistyötarpeet olivat asioita, joita tulisi sisällyttää strategiaan.

Kaikki kattava yhdenvertaisuuspolitiikka

Puheenjohtaja totesi aluksi, että perusoikeuksien toteutumiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota nykyisessä maailmantilanteessa. Keskustelu yhdenvertaisuudesta on pahasti polarisoitunut. Erityisiä huolia liittyy risteävään syrjintään. Haasteeseen on puututtu palkka-avoimuusdirektiivissä sekä tasa-arvoelindirektiiveissä. EU-oikeus ei kuitenkaan kata kaikkia mahdollisia risteävän syrjinnän tilanteita. Keskustelussa keskityttiin erityisesti yhdenvertaisuuden edistämiseen sekä keinoihin puuttua syrjinnänvastaisen toiminnan kuiluihin EU-tasolla.

Tasa-arvosta vastaava komissaari Hadja Lahbib totesi, että tehokas ja toimiva yhdenvertaisuuspolitiikka tarvitsee risteävää lähestymistapaa, koska tiettyihin henkilöihin kohdistuu usein kasautuvaa moniperusteista ja moniulotteista syrjintää. Siksi lähestymistapa on sisällytetty viime vuosina hyväksyttyihin direktiiveihin.

Komissaari nosti esiin myös komission aikeet vetää pois ehdotuksensa yhdenvertaisuusdirektiiviksi 17 vuotta jatkuneiden tuloksettomien neuvottelujen jälkeen. Komissaari ei näe signaaleja siitä, että direktiivi olisi mahdollista vielä hyväksyä. Direktiivineuvottelujen keinotekoinen jatkaminen on siten turhaa ja jopa harhaanjohtavaa. Jäsenvaltiot ja Euroopan parlamentti voivat kuitenkin vielä ilmaista kantansa asiaan. Komissio olisi erittäin iloinen, jos täysin yllättäen direktiivi olisi mahdollista vielä hyväksyä.

Komissio jatkaa tasa-arvounionialoitteensa puitteissa yhdenvertaisuuden edistämistä ja strategisten tiedonantojen hyväksymistä. Sidosryhmäyhteistyö on strategioiden valmistelujen ytimessä. Kaikkien uusien strategioiden suhteen järjestetään avoimia, julkisia konsultaatioita. Seuraavaksi näin tehdään uuden tasa-arvostrategian, joka perustuu juuri hyväksyttyyn naisten oikeuksien tiekarttaan, sekä uuteen HLBTIQ+-strategian osalta.

Kokouksen kutsuvieras *Equinet* (Euroopan tasa-arvoelinten verkosto) piti risteävän lähestymistavan sisällyttämistä palkka-avoimuusdirektiiviin sekä tasa-arvoelindirektiiveihin tärkeänä askelena eteenpäin. Equinet pitää tärkeänä, että myös yhdenvertaisuusdirektiivi hyväksytään sekä sitä, että EU-oikeuden syrjintäperusteet laajennetaan koskemaan myös sosiaalista statusta, terveyttä sekä kaikkia sukupuolia. Tässä tarvitaan heidän mukaansa voimakasta poliittista viestiä ja tahtoa sekä tasa-arvoelindirektiivienmukaisia voimakkaita ja luotettavia viranomaisia. Risteävän syrjinnän torjunta tähtää kaikkein heikoimpien suojelun vahvistamiseen. Käsite on kuitenkin moniulotteinen. 18 maassa tasa-arvoelimet käsittelevät asiaa nykytilanteessa. Equinet kaipaa risteävään tarkasteluun voimakasta EU tason standardisointia.

Jäsenvaltiot esittivät puheenvuoroissaan monensuuntaisia, moniuloitteisia ja kaiken kattavia näkemyksiä. Erityisesti keskustelussa korostui, että:

- EU:lla on voimakas acquis ja johtava rooli maailmassa yhdenvertaisuusasioissa; kaikilla on EU:ssa oikeus syrjimättömyyteen ja turvallisuuteen sekä perus- ja ihmisoikeuksien suoja. On tärkeää toimeenpanna acquis asianmukaisesti.
- Tasa-arvoelindirektiivit, naisiin kohdistuvaa väkivaltaa torjuva direktiivi, kiintiödirektiivi, työ- ja perhe-elämädirektiivi, tasa-arvo-unioni sekä yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon suunnattu EU-rahoitus ovat tärkeitä viimeaikaisia askelia eteenpäin alalla.
- Yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyy valtavasti huolia kaikkien syrjintäperusteiden osalta, aivan erityisesti nuorten, naisten, HLBTIQ-ihmisten, vammaisten ja rasismin suhteen.
- Syrjintä työelämässä jatkuu; sitä on tärkeää torjua tiiviissä yhteistyössä yritysten, työmarkkinajärjestöjen, syrjintää kokevien itsensä ja kansalaisyhteiskunnan kanssa.
- Monia huolestuttaa valtavirta-ajattelua kyseenalaistavat uuskonservatiiviset yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoväitteet, joiden suosio näyttää olevan voimakkaassa kasvussa globaalisti ja EU:n sisällä.
- On tärkeää pohtia vakavasti risteävän yhdenvertaisuusnäkökulman kokonaisvaltaista valtavirtaistamisesta; tämä suojelisi ennen kaikkea etnisiin vähemmistöjen naisia, jotka ovat erityisen syrjittyjä ja haavoittuvassa asemassa.
- Palkka-avoimuusdirektiivin ja tasa-arvoelindirektiivien avaukset risteävän suojelun suhteen ovat tärkeitä; aiheesta tarvitaan lisää tutkimusta, dataa ja evidenssiä.
- Jäsenvaltioiden syrjintä- ja yhdenvertaisuustilanteet eroavat huomattavasti toisistaan; valtaosa syrjintää torjuvista konkreettisista toimenpiteistä kuuluu niiden vastuulle ja toimivaltoihin.
- Tasa-arvounionistrategiat, erityisesti tuleva tasa-arvostrategia, ovat tärkeitä välineitä yhdenvertaisuuspolitiikan jatkamiseksi ja voimistamiseksi EU-tasolla. Niiden yksi keskeinen tavoite on lisätä tietoisuutta syrjinnästä ja sen torjunnasta.
- Yhdenvertaisuusdirektiivin listaaminen poisvedettäväksi ehdotukseksi oli monille yllättävä ja ikävä ratkaisu komission suunnalta.

18 maata, joukossa Suomi, jättivät keskustelun yhteydessä julistuksen, jossa ilmaistiin voimakas huoli Unkarin tilanteesta maan asettaessa lainsäädännöllisiä rajoitteita HLBTIQ-kulkueille.

Valtiosihteeri Rissanen tähdensi Suomen puheenvuorossa risteävän näkökulman merkitystä tasa-arvostrategiassa ja direktiiveissä. Hän korosti, että komission on syytä toimia esimerkkinä ja edistää ja voimistaa lähestymistapaa tulevissa tasa-arvounionistrategioissaan. Perusoikeuskirjan artikla 21 on tärkeä lähtökohta. Risteävästä syrjinnästä tarvitaan lisää dataa ja evidenssiä. Euroopan unionin tasa-arvoinstituutti EIGE ja perusoikeusvirasto FRA tekevät hyvää ja tärkeää työtä tässä suhteessa.

Puheenjohtaja veti kokouksen yhteen muistuttamalla, että tasa-arvon edistäminen ja palkkatasa-arvo ovat olleet EU:n tavoitteena ja perusarvona alusta eli Rooman sopimuksesta lähtien. EU perustettiin ehkäisemään sotia, mutta sodan varjot ovat taas voimakkaasti läsnä Euroopassa. Ukraina puolustaa EU:n arvoja. Schumanin metodin mukaisesti tarvitaan konkreettisia tekijöitä yhteisyyden perustaksi. Oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja yhtäläiset mahdollisuudet kaikille ovat tällaisia tekijöitä. Puheenjohtaja piti tärkeänä, että antiliikkeitä lyödään lujaa takaisin. Yhdenvertaisuuskeskusteluja jatketaan kesäkuussa virallisessa TSTK-neuvoston kokouksessa.

Suomen edustajat

Valtiosihteeri Laura Rissanen (15.-16.4.)

STM
Pasi Korhonen (14.-16.4.)
Eeva Raevaara (16.4.)

EUE
Antero Kiviniemi (14.-16.4.)